

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Величка Георгиева Минкова
Национална художествена академия

относно придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висшето образование: 8. Изкуства, професионално направление:

8.2. Изобразително изкуство, специалност „Дизайн за детската среда“
кандидат Даниела Кирилова Цветкова

представен за рецензиране дисертационен труд на тема:

ЕСТЕТИКА И ИНОВАЦИЯ В ИТАЛИАНСКИЯ ДИЗАЙН НА ДЕТСКА
ИГРАЧКА (3-8 Г.) ПРЕЗ XX – XXI В.

Научен ръководител: доц. Теодора Механдова

• **Обща характеристика и професионална биография на кандидата**

Даниела Цветкова завършва висше образование в НБУ с бакалавърска степен „Сценография“ (1999 г.) и магистърска степен „Графичен дизайн и визуална комуникация“ (2002 г.). Тя се квалифицира в специализирани курсове и участва в семинари в областта на изкуството, педагогиката и мениджмънта. Член е на СБХ, секция „Текстил“. В периода от 2015 – 2019 г. реализира пет самостоятелни изложби „COME QUANDO FUORI PIOVE“, 2015г., гр. Лучера, Италия, „AZ BUKI in FIBRA PICTA“, 2016г., гр. Фоджа, Италия; „SCRITTO SULLE FOGLIE“, 2018г., гр. Фоджа, Италия; „Нишки - AZ BUKI in FIBRA PICTA“, 2018г., Галерия Сердика, гр.София, „Мухи“, 2019г., Fine Confine Festival, гр. Орсара и с.Монтагуто, Италия. Списъкът с участия в общи изложби е впечатляващ.

Нейните артистична чувствителност и творческа индивидуалност са забелязани и тя получава няколко награди като: Наградата на Списание ART IN BULGARIA за идея и организация на Арт Фестивал ТОРНА, Компания ТАКА, с. Левочево (2003 г.); II° Награда в международния конкурс по илюстрация „Un racconto in dieci tavole“, по разказа „Monte Sant’Angelo“ на Artur Miller, Monte Sant’ Angelo, Agenzia Upping (Manfredonia), Италия (2005г.); Награда в секция Графика, VII World Championship Pangration, куратор Monica Refolo, Община гр.Еболи, Италия (2016 г.); „Crazy artists“, избрани артисти, фирма за керамика „Momenti di casa“, Salone del Mobile di Milano (2017 г.); Селектирана творба за каталога на Издателство „Гутенберг“, гр. Салерно, Италия (2020г.); Селектирана творба за Mostra Premio Tarantasio, Biblioteca Comunale di Paullo, Milano (2022 г.).

Даниела Цветкова е автор на редица статии и научни текстове в България и Италия.

1. Общо описание на представените материали

Дисертационният труд е с общ обем от 316 страници и се състои от увод, изложение в четири глави, заключение и основни изводи, приноси, приложения, илюстративен материал, библиография. Представен е списък с публикации по темата на дисертационния труд, пет на брой. Приложението се състои от 31 страници и съдържа „А пък има сто“ на Лорис Малагуци, Манифест за естествените права на децата, Манифест „Футуристична реконструкция на вселената“, Интегрален материал от анкета „Постиндустриален дизайн на детските играчки в Италия“. Илюстративният материал е събран в 47 страници. Библиографията включва научна и художествена литература, уебстраници, библиографски справки за издания и личности, статии от периодичния печат или 40 цитирани източника на кирилица и над 700 на латиница. Бележките под линия поясняват използваната терминология относно материали, технологии, артистични движения, исторически събития, личности и др

Приложената Наукометрична таблица за образователна и научна степен „доктор“, показва покриване на регламентираните в Закона за развитие на академичния състав минимални национални изисквания на Р.България (ЗРАСРБ), Правилник за неговото прилагане (ППЗРАСРБ) и Правилника на НХА.

2. Характеристика и оценка на качествата на дисертационния труд

Постиженията на италианския дизайн винаги са били във фокуса на професионалната бдителност на практикуващите дизайнери в България. Високо оценявани са творческите разработки на интериорния, автомобилния и модния дизайн. Независимо от големия интерес към дизайнерската дейност в Италия, тази която е насочена към детските играчки остава в известна степен неотразена. Подкрепям становището на докторант Даниела Цветкова, че липсата на систематизирана информация в тази област възпрепятства цялостното и обективно възприемане на италианския дизайн. Не е възможно да бъде адекватно оценена съществената връзка между интердисциплинарното проучване, иновативни практики и новите педагогически подходи, намерила израз в дизайнерския продукт – играчка.

Липсата на научни трудове в тази област са причина, като обект на теоретичното изследване да се позитивира италианският дизайн на играчките от началото на 20. век до второто десетилетие на 21. век предназначени за възраст 3-8 г. Като предмет на теоретичната ангажираност на дисертацията, Даниела Цветкова посочва естетиката и иновационните процеси в дизайна и конструирането на игрови средства. Изследователският труд е насочен към представяне най-добрите практики в Италия като резултат от създаден „национален модел на семеотично напластяване и взаимосвързаност на света на децата и този на възрастните“.

В първа глава на труда, озаглавена „Италиански педагогически методи, влияещи върху специфичността на дизайнерските решения за детска играчка и среда“, се разглежда развитието на педагогическата методика в Италия, като се представя опита на сестрите Агаци, Мария Монтесори, „Реджо Чилдрен“ Мунари, активно училище на Марио Лорди, педагогиката на охлюва на Джанфранко Дзавалоти. Своеобразният паралел между разнообразните практики на изтъкнати педагози хвърля светлина върху развитието на италианската педагогическа практика, което продължава и до днес съобразно съвременните трансформации наблюдавани в новите поколения. Докторант Цветкова приема резултата от този анализ като отправна точка, от която осъщесвява активно наблюдение върху актуализиращите се проектни параметри за извличане на максимална полза.

Втора глава на дисертационния труд озаглавена „Дизайнът на детските играчки в Италия“ представя творческата дейност на изявени дизайнери, насочена към проектиране на игрови средства. Научната дейност на Даниела Цветкова е значима и с определен приносен характер в опита да представи естетическото влияние на артистичните течения на 20. век като Футуризъм, Сюрреализъм, Оптично изкуство, Арте повере, Радикален дизайн върху проектната визия на играчката. Тя разглежда творчеството на редица бележити автори като Фортунато Деперо, Бруно Мунари, Енцо Мари и конкретизира естетическите белези, които кореспондират с артистичните движения през посочения период.

В научните си тълкувания Даниела Цветкова поставя акцент на съществен фактор в развитието на италианския дизайн, а именно приемствеността на знаково разпознаваеми естетически и иновативни характеристики като елегантност, изчистеност, познания за технология и материал. Пренесени върху детските игрови средства и обосновани от педагогическите изисквания, те еволюират във фактори,

които насърчават пълноценното развитие на индивида. В тази връзка са представени най-добрите съвременни дизайнери и производители в областта на играчките в Италия като Биче Дантона и Бернардо Корбелини, Ирене Гуериери, Фабио Гуаричи, Лука Боскардин, линията „Italiantoy“, компанията за сертифицирано производство на дървени детски играчки „Milaniwood“, компанията „Headu“.

Трета глава е съществена за научното изследване, защото в нея са представени резултатите от проведена анкета, адресирана до 83 дизайнери на детски играчки в Италия. Те потвърждават изследователската хипотеза на Цветкова базирана на предположението, че италианският дизайн е сложна система с дългосрочно естетическо програмиране и не се ограничава само до проектиране на форма удовлетворяваща функцията. По-скоро следва да се разбира като процес предопределящ пълноценното развитие на детето и неговото възпитание в природо-съобразно поведение. Адмиравам убедителното заключение на докторанта, че чрез този подход се създават красиви предмети с дълбок етичен смисъл.

В четвърта глава „Технологични и социални влияния върху дизайна на играчки от ново поколение“ се разглеждат два много съществени фактора за развитие на дизайна и производството на игрови средства като нови материали и технологии. Изследователската практика на докторанта е насочена към анализ на насърчавани от възрастните ситуации, при които детето играейки създава обекти. При тези обстоятелства използваните материалите са провокатори на детските емоции и усещания, за да се превърнат в чувства. В подкрепа на изясняване на съвременните дизайнерски практики се разглежда нискотехнологичното самопроизводството, високотехнологичното микропроизводство и самостоятелно производство на дизайнерски материали. Съществен изследователски принос на Даниела Цветкова е наблюдението ориентирано към света на детето, в който то самото е творец.

Едно от достойнствата на дисертационния труд е позитивиране на значимата връзката между италианския дизайн на детската играчка и народната култура. Докторантът достига заключение, че съществуват две успоредно развиващи се тенденции, които се проявяват с различен интензитет в определени периоди. В кризисни моменти надделява експерименталният подход, основаващ се на артистични и научни търсения, който функционира като програмен манифест в дългосрочен план и са в основата на съществена промяна. Когато кризисният период отmine се задейства „седимираща“ тенденция, при която новите знания и умения се усвояват в

ежедневния живот. Тогава занаятчиите правят малки и постепенни нововъведения в живота на хората.

Приложението започва с цитиране на Лорис Малагуци и стихотворението „А пък има сто“ един забележителен емоционален текст, който кара нас възрастните да се замислим върху значимостта на отредената ни роля в живота на детето, на формиращата се личност. Приложените илюстрации са добре подбрани и хронологично подредени съобразно структурата на дисертационния труд.

3. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

За ефективното набиране и обработка на информация, изследвателската практика на Даниела Цветкова се позовава на библиографски подход, сравнителен метод, теренно проучване и анкета. Документирането на получените данни се извършва чрез библиографско проучване, прилагане сравнителен анализ и класифициране. Дисертационният труд се основава на изкуствоведски изследвания на артистичните движения в Италия, както и на архивни материали от частни и обществени колекции. Направено е теоретично и практическо изследване на нови екологични материали подходящи за създаване на детски играчки.

В проведеното анкетно проучване участват широк кръг дизайнери, които творят в различни части на страната, с разнороден опит и образование. Поради тези причини средната стойност на данните следва да се определи като показател за ситуацията в сектора на дизайна за детската среда.

4. Описание на приносите на дисертационния труд

Приносният характер на труда е определен в три направления: научно, научно-приложно и приложно.

- Дисертационният труд представя за първи път пред българската научна и професионална аудитория исторически преглед на италианския дизайн на играчки от началото на 20 век. до второто десетилетие на XXI век.
- Формулирана е хипотеза и е проверена нейната валидност за еволюция на италианския дизайн на детски играчки въз основа на дидактически методи, естетически и научни търсения.

- Изследвано е безспорното влияние на артистичното движение Футуризъм върху италианския дизайн на детски играчки.
- Представени са иновативни методи на обучение, влияещи върху проектирането за детска среда и референтните им дидактически инструменти.
- Проведено е проучване сред деца от целевата възрастова група относно мнението им за днешните и бъдещите играчки. Наблюдавани са игралните динамики на тези деца.
- Изследвани са методите за микропроизводство с особено внимание към биомимикрията и материалите за автопроизводство.
- Идентифицирани са активните дизайнери и са изучени техните произведения.
- Представени са едни от най-добрите практики в дизайна на образователни играчки.
- Анализирани са някои аспекти на италианската система за производство на играчки

6. Заключение

Дисертационният труд „Естетика и иновация в италианския дизайн на детската играчка (3-8 г) през XX – XXI в.“ притежава неоспорими качества и принос в областта на научната литература посветена на дизайна на средствата за игра. Оригинален и значим по своята същност, той представя развитието на дизайнерската практика в областта на предметния дизайн за деца в нейната сложност, като пряко свързана с факторите естетика, педагогика, психология, технология и т.н. Даниела Цветкова демонстрира методичност и прецизност в своята изследователска дейност, за да достигне до задълбочени анализи и съществени изводи. Изчерпателното представяне на проблематиката в нейната сериозност, аналитичното тълкуване на проблемите, умението за създаване на значими обобщения са една малка част от качествата на докторанта, които са демонстрирани чрез дисертационния труд.

Предвид гореизложената рецензия убедено изразявам своята положителна оценка и предлагам на Научното жури да подкрепи присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.2. Изобразително изкуство на Даниела Кирилова Цветкова.

11.04.2024 г.

проф. д-р Величка Минкова